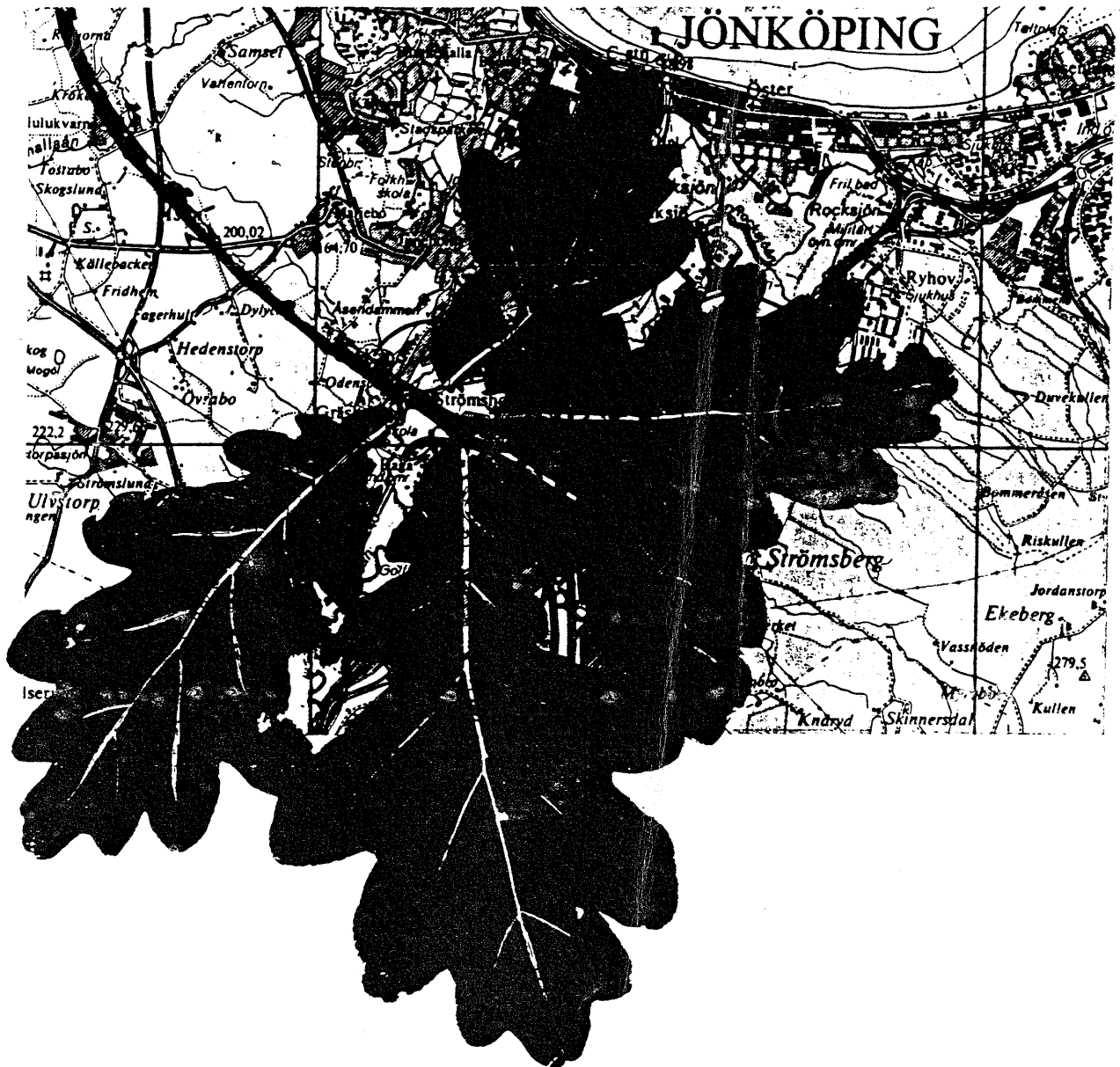

STADSARKITEKTKONTORET, JÖNKÖPING

1996 -05- 22

231- 5458- 96

NATURRESERVATET STRÖMSBERG

- BILAGA
- FÖRESKRIFTER
- SKÖTSELPLAN

UPPRÄTTAD: 1990-08-21

REVIDERAD: 1991-01-17, 1991-03-26, 1996-02-28

ANTAGEN AV BYGGNADSNÄMNDEN: 1991-04-11

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

I.	ALLMÄN BESKRIVNING	1
1.	ADMINISTRATIVA DATA	1
2.	GRUND FÖR BESLUT SAMT FÖRESKRIFTER	1
2.1	GRUND FÖR BESLUT	1
2.2	PROBLEM OCH KONFLIKTER	3
2.3	BYGGNADSNÄMNDENS BESLUT	5
2.4	FÖRESKRIFTER	5
3.	ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN	7
3.1	NATURFÖRHÅLLANDE	7
3.2	KULTURHISTORISKA FÖRHÅLLANDEN	8
3.3	MARKANVÄNDNING	10
3.4	TILLGÄNGLIGHET	10
3.5	SLITAGE OCH STÖRNINGSKÄNSLIGHET	10
3.6	INVENTERINGAR OCH KÄLLUPPGIFTER	11

I. ALLMÄN BESKRIVNING

1. ADMINISTRATIVA DATA

Namn	Strömsberg
Kommun	Jönköpings kommun
Läge	SSO Jönköpings tätort
Kartblad	Ekonomiska kartan 1:20 000 7D:08
Area	242 hektar
Gräns	Se karta och beskrivning
Berörda fastigheter	Strömsberg 3:1, 3:2, Ljungarum 1:1, 3:1, 3:2 (tidigare g 183, 183N, 187, 189, 657).
Naturvårdsförvaltare	Jönköpings kommun, Tekniska nämnden, Fastighetsavdelningen

2. GRUND FÖR BESLUT SAMT FÖRESKRIFTER

2.1 GRUND FÖR BESLUT

Strömsbergssluttningsens tätortsnära skog har en mycket viktig funktion som närströvsområde för de människor som bor i Ljungarum. (ca 2400 personer 1989).

Skogen utgör en del av den framträdande lövskogssluttningen, som sträcker sig från Bondberget över A6, Strömsberg, Knäryd till Barnarp. Den är av stor betydelse för landskapsbilden.

Barrskog är den i kommunen dominerande skogstypen. Strömsbergsskogen däremot växer på en förkastningsbrant överlagrad med finsediment. Markerna består av djupa, näringsrika brunjordar, lämpliga för både jordbruk och lövskogsskötsel. Området har varit betesmarker ända in på 40-talet. Granen har aldrig tillåtits bli riktigt etablerad. Efter 40-talet upphörde i princip all betesdrift, vilket har inneburit snabb igenväxning.

Ravinlandskapets topografi, markfuktighet, jordmån och mikroklimat kan vara några faktorer, som förklarar den rika artsammansättningen och artrikedomen, som förekommer speciellt i bäckdalarnas lövskogsvegetation. Förutom bäckdalarnas lövskog av gråal och hassel, märks flera lövskogstyper, t ex hasselskog, ek-hasselskog, björk-hasselskog, lövblandskog och bokskog. Inom området finns så gott som alla svenska lövträdsarter representerade. Dessutom förekommer planterade bestånd av gran, sitkagran, douglasgran och poppel.

Strömsbergsskogen har också betydande faunistiska värden. Rådjur, älg och grävling är inte ovanliga. Här häckar också ett stort antal fågelarter. Sannolikt finns också en rad intressanta arter ur den lägre faunan och floran representerade, framför allt i ravinslänterna.

Den övergripande målsättningen för området skall vara att skapa och upprätthålla för överskådlig framtid, ett attraktivt närströvområde med starkt inslag av naturskogskaraktär.

Som attraktivt närströvområde skall Strömsbergsskogen vara variationsrik och fylla många funktioner för många människor, många växter och många djur.

För att uppnå detta skall;

- variation vad gäller trädslagssammansättning och åldersfördelning eftersträvas.
- nuvarande åkermark bibehållas öppen
- lövskogskaraktären bevaras, bland annat genom att granen hålls efter.
- lövskogsskötsel bedrivs.
- vissa områden lämnas utan vård så att de får utvecklas fritt.
- vissa biotoper skötas så att särskilda naturvärden bevaras.
- god framkomlighet främjas genom att stigar, spänger, broar m m anläggs.
- strövvänlighet eftersträvas genom att gallrings- och röjningsrester, där de upplevs inskränka strövvänligheten, ihopsamlas i högar.

I områdets norra del ligger Pistolskytteklubbens fältskyttebana. Klubben har haft sin verksamhet förlagd till området sedan 1951. Fältskyttebanan bör kunna ligga kvar under förutsättning att inga konflikter med övrigt friluftsliv uppkommer. Skulle konflikt uppstå i framtiden skall fältskyttebanan flyttas till annan plats.

2.2 PROBLEM OCK KONFLIKTER

Historik

(efter Magnus Johansson, Fastighetskontoret PM 87-11-18)

Skogsstyrelsen riktade redan på 70-talet sina blickar mot Strömsbergsskogen, som man ansåg borde bli ett lämpligt försöksområde för tätortsnära och naturvårdsanpassat skogsbruk.

I samband med skogs-Elmia -81 inbjöd skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelsen kommunen till diskussion om tätortsnära skogsmark, "hur ett rationellt skogsbruk anpassas till rekreation och miljö". Bl a presenterades en traditionell skogsbruksplan över försöksområdet Strömsberg.

Sedan dess har skogsområdet varit föremål för debatt mellan bl a närboende i Ljungarum och kommunen. Redan på ett tidigt stadium visade närboende att man var rädd för att Strömsbergsskogen skulle bli ett sämre strövområde om man tillät skogsbruk.

1983 enades kommunen, skogsvårdsstyrelsen, länsstyrelsen och naturskyddsföreningen att ta fram en KNISP (Kommunal naturvårdsinriktad skogsbruksplan). Den skulle bilda underlag till tidigare omnämnda försöksobjekt samt bidra till bevarandet av Strömsbergsskogen som närströvområde.

Den kontaktgrupp som bildades i Ljungarums bostadsområde för att underlätta samrådsförandet mellan kommunen och boende agerade 1984 emot KNISP-en och presenterade i ett upprop till de boende ett alternativ under rubriken "Skogsbruk eller friluftsliv". Alternativet innebar:

- Strömsbergsskogen avsätts till naturreservat.
- försiktiga gallringar i några mindre områden.
- uthuggningar av gläntor och stigar. På mycket lång sikt såg man en lövurskog.

Kontaktgruppens agerande och ställningstagande uppfattades av kommunala förvaltningar som om det fortfarande rådde oklarhet om avsikten med planen och hur den skulle fungera. Bl a ansågs frågeställningen skogsbruk eller friluftsliv helt missvisande.

I en skrivelse 1984-03-26 under rubriken "Strömsbergsskogen - för skogsbruk, friluftsliv och naturvård" konstaterade stadsarkitektkontoret att en reservatsbildning helt skulle få finansieras med kommunala medel varför det borde vara tillräckligt med kommunalt beslut om en målsättning för området genom en KNISP.

Kontaktgruppen har numera övergått till att vara en förening för hela bostadsområdet. I protokoll från 86-10-03 kan märkas en mer positiv inställning till åtgärder i Strömsbergsskogen. I flera avseenden ansluter man sig till KNISP-en. Naturreservatskravet kvarstår dock.

1984 inkopplades SNF:s riksorganisation bl a på kontaktgruppens initiativ. SNF föreslog kommunen att komplettera materialet över området i samråd med skogsstyrelsen och lantbruksuniversitetet. För att bedöma Strömsbergsskogens naturvetenskapliga värden har flera inventeringar gjorts. Dessa har beaktats i KNISP-en, (Fortfarande återstår inventeringar, framför allt av ravinerna, Sådana planeras till sommaren -91).

På grund av den konflikt som ändå uppstod med att få olika åtgärder accepterade i samband med presentationen av KNISP-en lades arbetet med ärendet Strömsberg i princip ned 1985. Något beslut om fastställande av KNISP-en fattades aldrig.

1987-11-30 ansökte naturskyddsföreningarna i Jönköping och Huskvarna, Friluftfrämjandets Jönköpingsavdelning, Strömsbergsföreningen och Ljungarums UV-scoutkår hos länsstyrelsen och kommunen om bildandet av naturreservat för Strömsbergsskogen med i huvudsak samma avgränsning som redovisats i den naturvårdsinriktade skogsbruksplanen för Strömsbergsskogen.

Ärendets beredning

På initiativ från kommunalråd John Johansson har arbetet återupptagits (våren -90) med att avgränsa området och upprätta förslag till skötselplan.

I kommunens översiktsplan (fastställd juli -90) anges Strömsbergsskogen som ett kommande kommunalt naturreservat. Kommunen har dock att beakta 7 § NVL, område får ej avsättas till naturreservat"... om syftet med åtgärderna i allt väsentligt kan tillgodoses genom att området istället med stöd av 19 § förklaras som naturvårdsområde."

För att öka områdets variation och mångfald anser byggnadsnämnden att Strömsbergsskogen, inom ramen för målsättningen bör skötas med inslag av ädellövskogsskötsel. Till grund för skötselplanen kvarligger därför NISP:en från -83 med vissa förändringar. I skötselplanen har följande förändringar gjorts i förhållande till KNISP-en:

- skötselområde 34 övergår i arboretet. I området finns möjlighet att, om det finns intresse för det, studera granens invandring. Området lämnas då för fri utveckling.
- skötselområde 1 lämnas för fri utveckling.
- ravingränserna utökas till en trädlängds bredd från ravinkrön. Detta medför att föryngringsområden för ek minskar och områden för fri utveckling ökar.
- jordbruksmarken tas med i planen, det öppna landskapet bibehålls. All jordbruksmark, som redovisas i NISP-en, ingår dock inte i reservatet.
- naturreservat.

Föreslagna åtgärder föranleder alltså så stora inskränkningar i markanvändningen att Strömsbergsskogen med stöd av 19 § NVL, ej kan förklaras som naturvårdsområde.

I inkommen skrivelse från -88 med förslag till skötselplan, begär Strömsbergsföreningen att få vara med som förvaltare. Möjligheter för intresserade att hjälpa till kommer att ges.

Kommunen vet av erfarenhet att intresseföreningar har svårt att garantera kontinuitet vad gäller medlemmar och deras tid och intresse för skötsel. Vidare kräver stor del av skötseln yrkeskunskap. Kommunen kommer därför att stå som ansvarig naturvårdsförvaltare. Förslag till beslut om bildande av naturreservatet Strömsberg och förslag till skötselplan för reservatet översänds i september 1990 för synpunkter till ett antal organisationer och intressenter (se bilaga.)

2.3 BYGGNADSNÄMNDENS BESLUT

Naturreservat

Med anledning av att Strömsbergsskogens bör skyddas på grund av stor lokal betydelse från naturvetenskaplig och friluftslivets synpunkt förklarar byggnadsnämnden enligt 7 § naturvårdslagen det område som utmärkts på bifogad karta för naturreservat.

2.4 FÖRESKRIFTER

För området skall gälla de föreskrifter enligt 8-10 §§ NVL samt 9 § NVF, vilka anges nedan:

A. Föreskrifter enligt 8 § NVL om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheten inom reservatet.

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att:

1. uppföra ny byggnad eller anläggning som inte erfordras för reservatets syfte,
2. anlägga väg, parkeringsplats, led bro eller spång,
3. bedriva täkt, utfyllning, schaktning i någon form,
4. anordna upplag annat än tillfälligt i samband med skötselåtgärder inom reservatet,
5. anlägga tältplats eller upplåta plats för husvagnsuppställning,
6. dika, dämna eller invalla,
7. inplantera för området främmande djur- eller växtarter,
8. vidta annan skötselåtgärd utöver vad som anges i bifogad skötselplan.

Föreskrifterna får ej utgöra hinder för jordbruksverksamheten inom reservatet.

Föreskrifterna får ej heller utgöra hinder för framdragande av en framtida naturgasledning.

Bestämmelserna under A skall dock inte utgöra hinder för att reservatet och dess anläggningar sköts enligt anvisningarna i skötselplanen.

B. Föreskrifter med stöd av 9 § NVL, angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken skall tåla att de åtgärder vidtages inom området som framgår av till detta beslut bifogad fastställd skötselplan.

C. Föreskrifter med stöd av 10 § NVL om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet.

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att,

1. skada, borttaga, gräva upp, plocka eller bryta träd eller buskar,
2. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och trädlevande svamp,
3. plocka växter för försäljning,
4. göra upp eld annat än på särskilt anvisade platser,
5. föra eller parkera motordrivna fordon annat än på anvisade vägar och parkeringsplatser,
6. rida annat än på anvisade vägar,
7. medföra okopplad hund eller annat lösgående djur,
8. uppträda så att djurlivet kan störas, t ex klättra i boträd,
9. cykla annat än på anvisad väg,
10. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning.
11. bedriva skytteverksamhet, med undantag för pistolskytteklubbens verksamhet utefter fältskyttebana, vilken markerats på bifogad karta 5.

Punkterna 1 och 2 skall ej utgöra hinder för organiserad friluftsverksamhet och undervisning.

För avverkning av ved, material till vindskydd som stockar och ris, och andra liknande åtgärder skall förvaltarens tillstånd inhämtas och förvaltarens anvisningar följas.

Punkt 10 skall ej utgöra hinder för anordnande av tipspromenader och därmed jämförliga arrangemang.

Föreskrifterna under C gäller även markägare och innehavare av särskild rätt. Föreskrifterna skall dock inte utgöra hinder för att reservatet och dess anläggningar sköts enligt anvisningarna i skötselplanen.

D. Föreskrifter med stöd av 9 § NVF, rörande naturvårdsförvaltningen.

1. Kommunen meddelar föreskrifter om vården genom att fastställa bifogad skötselplan.
2. Vid förvaltningen skall samråd ske med lokala intresseföreningar (enligt reservatsansökan) och länsstyrelsen i frågor som inte regleras av skötselplanen eller eljest inte är av rutinkaraktär.
3. Skötselplanen skall senast om 15 år omprövas med ledning av vunna erfarenheter. Vid om prövning skall samråd ske med lokala intresse föreningar (enligt reservatsansökan) och länsstyrelsen.
4. Reservatet skall utmärkas enligt Svensk standard (SIS 031522) och enligt naturvårdsverkets anvisningar.
5. Naturvårdsförvaltare skall vara Jönköpings kommun genom parknämnden.

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen, se bilaga.

3. ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

3.1 NATURFÖRHÅLLANDEN

Geologi

Strömsbergsskogen växer på en förkastningsbrant, där jordarterna ovanpå utgörs av finkorniga sediment som avlagrats i Fornvättern när inlandsisen drog sig tillbaka för 10 000 år sedan. Strandvallarna från Vätterns olika kustlinjer kan urskiljas i sluttningen. Området genomskärs av ett 10-tal raviner. I de djupaste ravinerna syns jordlagren med tydliga stråk av lera.

Vegetation

Området utgörs i huvudsak av gammal, igenvuxen betesmark och uppodlat jordbrukslandskap.

Stora arealer är idag be vuxna med mer eller mindre hasselrik björk- och ekskog. Bäckdalarna domineras av gråal och hassel. Ädlare lövträd som alm, ask och lind förekommer också, liksom gran. Ett stort antal åldriga lövträd som utgjorde solitärer under betestiden finns fortfarande kvar.

Fältskickets artsammansättning, framför allt i bäckravinerna, består till stor del av skogslundväxter. Vitsippa och blåsippa är dominerande. Andra viktiga arter är skogsbingel, lundstjärnblomma, ängsfräken, majbräken och strutbräken. De mindre allmänna arterna lungört, vårärt, hässleklocka, tandrot, hässlebrodd och skogsstarr har också noterats.

Den bördiga jordmånen, det rörliga grundvattnet samt i ravinerna även ett gynnsamt klimat, tros vara förklaringen till den rika växtligheten som präglar Strömsbergsskogen.

Djurliv

Älg, rådjur, grävling och skogshare syns så gott som dagligen i Strömsbergsskogen. Fågellivet är art- och individrikt, tack vare det omväxlande landskapet med lövskog och inslag av barrträd, odlingsmark och raviner. Bl a uppges den sällsynta mindre flugsnapparen (Ölvingsson 1981) häcka i området.

Naturtypen erbjuder goda förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv. Kommunen avser därför att utföra flera inventeringar vad gäller den lägre floran och faunan.

Landskapsbild

Strömsbergsskogen utgör en del av den sammanhängande lövskogssluttningen som sträcker sig från Öxnehaga till Ramarp. Sluttningen syns väl från Jönköpings centrum, från höjderna väster om staden samt även från infarterna. Hela sluttningen har mycket stor betydelse för landskapsbildningen.

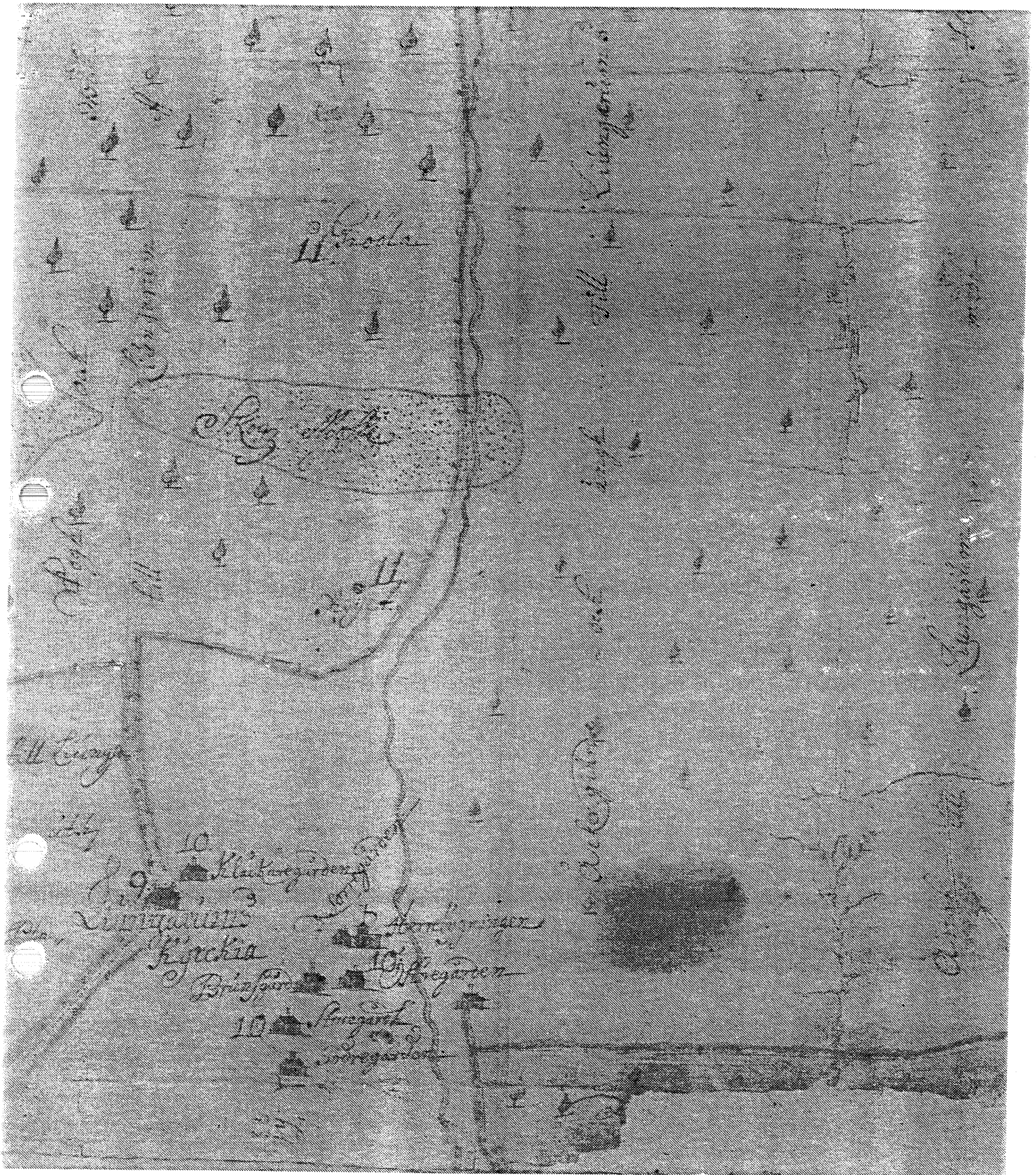
3.2 KULTURHISTORISKA FÖRHÅLLANDEN

Av en gammal karta från 1688 framgår att dagens lövskogssluttning i Strömsbergsskogen, på 1600-talet var uppodlad och utgjorde ängs- och betesmark till dåvarande Ljungarums by.

Kartan är i skala 1:5000 och omfattar Ljungarums och Ekebergs byar. Markens fördelning mellan åker, äng och hagar samt skog och annan utmark framgår också. Kartan visar också läget på de olika gårdarna i Ljungarums by.

Klockaregården, Norregården, Brunnsgården, Örtagården, Storegården, Södergården och "Herrebyggningen". I slutet av 1600-talet uppgick dessa gårdar i Strömsbergs säteri. (Inge Persson 1989).

I Kulturhistorisk utredning över Jönköpings kommun 4/88, över byggnadsminnet Strömsbergs gård avgränsas omgivande odlingsmark till byggnadsminnet. Åkrama bildar från landskapsbildssynpunkt en viktig inramning till gården. Karta 6 visar avgränsningen av det från kulturminnesvårdens synpunkt intressanta området, samt avgränsningen av byggnadsminnet.

FIGUR 1. Del av gammal karta i skala 1:5000 från 1688 visar dåvarande Ljungarums kyrkby med delar av ängs- och betesmarken tillhörande byn. Marken som idag är Strömsbergsskogen.

3.3 MARKANVÄNDNING

Markanvändningen bibehölls ända in på 1940-talet. Då upphörde det sista betet. Sedan betesdriften upphörde har området i stor utsträckning vuxit igen. Hävd saknas. Skogsområdet fungerar idag som närströvsområde.

De enda egentliga skogliga åtgärder som förekommit är plockhuggning av grövre ekar och gran. En del åldriga lövträd, som utgjorde solitärer under betestiden finns fortfarande kvar. Träden är inte bara från biologisk synpunkt utan också från kulturhistorisk synpunkt mycket viktiga inslag i lövskogssluttningen.

Dagens odlingsmarker utgör ca 86 ha åker av det ca 240 ha stora området. Jönköpings kommun arrenderar ut åkermarken, som brukas rationellt av en privat arrendator.

Jakträtten för östra delen av området (karta 7) utarrenderas till Fastighets AB Betongblandaren, om ett år i sänder.

Pistolskytteklubben nyttjar norra delen, med fältskjutningsbana.

Två 40kV kraftledningar genomkorsar Strömsbergsskogen.

3.4 TILLGÄNGLIGHET

Området nås från intilliggande vägar, det vill säga via Ljungarums bostadsområde, från Skinnersdalsvägen, Eurostop samt från A6 golfbana. Anvisade p-platser saknas, men vissa parkeringsmöjligheter finns vid Strömsbergs gård samt vid ovan nämnda anföringspunkter.

Tillgängligheten för rörelsehindrade är på grund av terrängen begränsad till framför allt de större stigarna och brukningsvägarna.

Bussförbindelser med centrum finns.

3.5 SLITAGE OCH STÖRNINGSKÄNSLIGHET

Området utgörs av erosionskänsliga marker. Risk för nedslitning föreligger, främst i ravinerna.

Området hyser ett rikt djurliv. Hög besöksfrekvens medför vissa störningar på faunan.

3.6 INVENTERINGAR OCH KÄLLUPPGIFTER

Gunnar Ölvingsson, – Fågelfaunan i Strömsbergsområdet. 1981.

Magnus Thorell, Roland Karlsson, – Botanisk inventering. Botaniska sällskapet 1983.

Leif Johansson, – Naturvårdsinriktad skogsbruksplan över Strömsbergsområdet. Skogsvårdsstyrelsen 1983.

Max Koschatsky, – Artlista svampar. Södra Vätterbygdens Svampklubb 1985.

Magnus Johansson, – PM rörande naturvårdsinriktade skogsbruksplaner för Strömsberg och Vallhagen. 1987.

Inge Persson, – Unik 1600-talskarta räddad till eftervärlden. 1989.